

„Egzamin musi być obiektywny”

z doktor Wiolettą Kozak, literaturoznawczynią, kierownikiem Zespołu Matur w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, rozmawia Sławomir Iwasiów

Jakie główne założenia towarzyszyły projektowaniu zmian w egzaminach maturalnych z języka polskiego? Co, ogólnie rzecz biorąc, zmieni się w „nowej maturze” w stosunku do „starej”?

Zmiany w egzaminach maturalnych wynikały z kilku przesłanek. Najważniejszą z nich było wprowadzenie w roku 2009 nowej podstawy programowej, która – zapisana „językiem wymagań” – zastąpiła standardy wymagań egzaminacyjnych. W informatorze wyjaśniono, że „podstawą nowej formuły egzaminu maturalnego stało się założenie, że młody człowiek w trakcie szkolnej edukacji polonistycznej zdobywa określoną wiedzę na temat świata kultury i jego wybranych przejawów, ale przede wszystkim zostaje wyposażony w narzędzia analizy i interpretacji różnorodnych tekstów kultury”. Drugą przesłanką była powszechna opinia o wyczerpaniu się formuły ustnej matury z języka polskiego; prezentację przygotowującą samodzielnie w domu zastąpi wypowiedź inspirowana tekstem kultury na wylosowane w trakcie egzaminu zadanie. Wszystkie zadania będą sprawdzać poziom opanowania wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego oraz zastosowane zostaną kryteria odzwierciedlające holistyczne podejście do oceniania.

Matura 2015 jest nowa, tak naprawdę, dla nauczycieli, ponieważ dla młodzieży przystępującej do niej – poza niewielkim odsetkiem – jest pierwszą i jedyną. Ich świadomość nie wymaga zmiany w podejściu do niej. W jaki sposób nauczyciele zostali przygotowani do pracy ukierunkowanej na osiągnięcie przez młodzież celów niezbędnych do uzyskania świadectwa dojrzałości?

Mogę powiedzieć o działaniach, jakie podejmuje Centralna Komisja Egzaminacyjna oraz komisje okręgowe, by pomóc nauczycielom w dobrym przygotowaniu uczniów do egzaminu maturalnego. Zorganizowano trzydzieści jeden ogólnopolskich konferencji dla nauczycieli języka polskiego prowadzonych przez autorów koncepcji nowego egzaminu maturalnego z języka polskiego oraz pracowników

Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (ogółem około ośmiu i pół tysiąca nauczycieli w Polsce). Opublikowano na stronach Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych przykładowe zestawy zadań z wszystkich przedmiotów, jakie obejmuje egzamin maturalny (w tym także arkusze dostosowane).

Planowane są następujące działania. Po pierwsze, warsztaty dla nauczycieli języka polskiego dotyczące części pisemnej na poziomie podstawowym (interpretacja) i części ustnej (teksty ikoniczne), przygotowane we współpracy z Ośrodkiem Rozwo-

Nowa formuła egzaminu maturalnego została powiązana ze zmianami w nauczaniu. Uczeń klasy drugiej wybiera dwa przedmioty, których uczy się w poszerzonym zakresie (między innymi zwiększa się liczba godzin na przedmioty rozszerzone, co pozwoli na pogłębione uczenie się ulubionych dziedzin i lepsze przygotowanie do egzaminu maturalnego na poziomie rozszerzonym i studiów), stąd wynika obowiązek przystąpienia do jednego egzaminu dodatkowego z wybranego przedmiotu.

ju Edukacji. Po drugie, opublikowanie we wrześniu 2014 roku zbioru pięćdziesięciu przykładowych zadań na egzamin ustny z języka polskiego (z przykładowymi realizacjami i komentarzem). Po trzecie, udostępnienie w grudniu 2014 roku w serwisach komisji okręgowych skierowanych do dyrektorów szkół arkuszy egzaminacyjnych, które szkoły będą mogły wykorzystać do przeprowadzenia

próbnego egzaminu maturalnego. Po 15 grudnia 2014 r. arkusze zostaną udostępnione na stronach Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych. Po czwarte, doszkolenia dla egzaminatorów z języka polskiego, prowadzone w ramach projektu Europejskiego Funduszu Społecznego, oraz szkolenia dla kandydatów na egzaminatorów, prowadzone przez Okręgowe Komisje Egzaminacyjne, w zależności od potrzeb.

Pierwszy rocznik młodzieży podchodzącej do nowej matury będzie w trudnej sytuacji, gdyż to na nich nauczyciele „przetrenują” nowe metody pracy ukierunkowanej na zmodyfikowane cele. Zmiany w podejściu do nauczania wymagają czasu. Czy młodzież, która będzie pierwszym rocznikiem „nowej matury”, może liczyć na jakieś ulgi?

Żaden rocznik uczniów nie może liczyć na jakiegokolwiek ulgi, jest to sprzeczne z ideą państwowych egzaminów zewnętrznych. Egzamin musi być obiektywny, rzetelny i uczciwy. Natomiast na pewno wszyscy uczniowie mogą liczyć na życzliwość egzaminatorów.

Jaki będzie efekt „nowej matury”? Czy cały ten proces przygotowywania, egzaminowania, ewaluacji, wpłynie na zmianę profilu absolwenta szkoły ponadgimnazjalnej?

Nowa formuła egzaminu maturalnego została powiązana ze zmianami w nauczaniu. Uczeń klasy drugiej wybiera dwa przedmioty, których uczy się w poszerzonym zakresie (między innymi zwiększa się liczba godzin na przedmioty rozszerzone, co pozwoli na pogłębione uczenie się ulubionych dziedzin i lepsze przygotowanie do egzaminu maturalnego na poziomie rozszerzonym i studiów), stąd wynika obowiązek przystąpienia do jednego egzaminu dodatkowego z wybranego przedmiotu.

Zmiany wprowadzane od 2009 roku eksponują także kształcenie myślenia naukowego, w tym umiejętności złożonych, operowania wiedzą oraz rozwiązywania problemów. W arkuszach egzaminacyjnych częściej będą pojawiały się więc zadania na dowodzenie, wnioskowanie czy uzasadnianie. Zdający będą musieli samodzielnie sformułować problem,

odpowiednio go uargumentować oraz właściwie skonkludować.

Nauczyciele szkół wyższych często zwracają uwagę, że młodzież podejmująca studia nie ma już takich kompetencji, jak kiedyś, przede wszystkim w zakresie podstawowych akademickich form przekazywania i zdobywania wiedzy: dyskusji, interpretacji tekstu, tworzenia własnych tekstów. Czy nowa matura bierze pod uwagę te problemy?

Zdecydowanie, ponieważ nowa formuła egzaminu maturalnego z języka polskiego wychodzi na przeciw potrzebom wyższych uczelni. Będziemy sprawdzać na egzaminie potrzebne w dalszej karierze zawodowej umiejętności, na przykład streszczenia tekstów naukowych, popularnonaukowych, krytycznych.

Lekarz, analityk finansowy, ekonomista, księgowy, dziennikarz, policjant, wojskowy – wszystkie te zawody, ale także szereg innych, łączy wspólna cecha: podstawą ich wykonywania jest analiza różnych danych oraz ich interpretacja. Szkolna edukacja polonistyczna przygotowuje więc uczniów do pracy zawodowej, choć oczywiście na innym materiale. Mamy nadzieję, że wprowadzenie do egzaminu analizy i interpretacji tekstów kultury wzmocni tę potrzebną na rynku pracy umiejętność.

Dziękuję za rozmowę.

Wioletta Kozak podczas konferencji „Język polski – zmiany w egzaminie maturalnym” w Szczecinie.